

अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५.

विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद्द) मधील गट 'ड'
मधील सरळ सेवेने शिपाई पदावर नियुक्तीच्या वेळी
शारीरिकदृष्ट्या अपंगासाठी पदे सुनिश्चित करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

विधी व न्याय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : इएसटी १०१०/(प्र.क्र २८१)/का.दहा.

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.

दिनांक : २ फेब्रुवारी, २०११.

वाचा : (१) अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५
(क्रमांक १/१९९६)

(२) शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र. एसआरव्ही १०९७/प्र.क्र.१२/१६-अ,
दिनांक २ मे, १९९८.

(३) शासन निर्णय विधी व न्याय विभाग क्र इएसटी १००३/१५३३/(३२०५) का.दहा,
दिनांक १/९/२००८

(४) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक न्यायाप्र २००९/प्र.क्र.५/सुधार ३
दिनांक ३/८/२०१०

प्रस्तावना : अपंग व्यक्ती, (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ (१९९६ च्या क्र. १) हा अधिनियम दि. ७ फेब्रुवारी, १९९६ पासून लागू झाला आहे. या अधिनियमाच्या अनुषंगाने शासनाने उपरोक्त दि. २ मे, १९९८ च्या शासन निर्णयान्वये शासनसेवेत सरळसेवेत भरतीवेळी (१) अंध/अल्पदृष्टी (दृष्टीहिनता) (२) कर्णबधीर (३) अस्थिव्यंग किंवा मतीमंद या व्याधीने ग्रस्त असलेल्या व्यक्तींसाठी आरक्षण ठेवण्याबाबतच्या सूचना निर्गमित केलेल्या आहेत. अपंग व्यक्ती, (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ मधील कलम ३२ व ३३ मधील तरतूदीस अनुसरून उपरोक्त संदर्भ क्रमांक ३ येथील दिनांक १ सप्टेंबर, २००८ च्या शासन निर्णयान्वये विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद्द) येथील गट "ड" मधील "शिपाई" या संवर्गात सरळ सेवा भरतीसाठी अपंगांकरीता आरक्षण लागू करण्यात आले आहे.

यासंदर्भात केंद्र शासनाने अपंग व्यक्ती अधिनियम १९९५ मधील तरतूदीस अनुसरून त्यांच्या अखत्यारितील आस्थापनेवरील अपंग व्यक्तींसाठी पदे निश्चित करून त्यांची यादी प्रसिध्द केली आहे. सदर यादीनुसार विभागाच्या आस्थापनेवरील जी पदे समान आहेत, ती पदे अपंगासाठी निश्चित करून तसे आदेश निर्गमित करावेत, अशा सूचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने संदर्भाधीन दिनांक ३ ऑगस्ट, २०१० च्या शासन निर्णयान्वये दिल्या आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद्द), (सह सचिव , विधी व न्याय विभाग, नागपूर व सह सचिव , विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद या कार्यालयांसह) च्या आस्थापनेवरील गट "ड" मधील शिपाई पदावर सरळ सेवेने भरती करताना शिपाई पदास निश्चित करण्यात आलेल्या अपंगत्वाच्या प्रकारात केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वानुसार सुधारणा करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचारार्थीन होता.

शासन निर्णय : विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद्द) , (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर, सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद या कार्यालयासह) च्या आस्थापनेवरील गट "ड" च्या पदांमध्ये अपंग व्यक्तींसाठी पदे आरक्षित करण्यासाठी निर्गमित करण्यात आलेला संदर्भाधीन दिनांक १ सप्टेंबर, २००८ चा शासननिर्णय रद्द करण्यात येत आहे. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक एसआरव्ही १०९७ /प्र. क्र. १२/१६-अ, दिनांक २ मे, १९९८ नुसार शासन सेवेत अपंग व्यक्तींना सरळ सेवाभरतीमध्ये आरक्षण लागू आहे.

अपंग व्यक्ती, (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ कलम ३३ नुसार विधी व न्याय विभागाच्या मंत्रालय (खुद्द) , (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर, व सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद या कार्यालयासह) च्या आस्थापनेवरील गट ड मधील शिपाई या संवर्गाकरीता सरळ सेवा भरतीसाठी अंध, कर्णबधीर व अस्थिव्यंग या अपंग प्रवर्गासाठी ठेवण्यात आलेल्या प्रत्येकी १ टक्का याप्रमाणे एकूण ३ टक्के आरक्षणाची विगतवारी सोबत जोडलेल्या विवरणपत्रानुसार राहिल.

२. सरळसेवेने गट 'ड' या संवर्गातील शिपाई पदांवर अपंग उमेदवारांच्या नियुक्त्या करताना खालील अटीची पूर्तता करण्यात यावी.

(अ) संबंधित पदांच्या सेवाप्रवेश नियमाच्या तरतुदीनुसार अपंग उमेदवार अर्हताधारक असेल.

(ब) अपंग उमेदवारांसाठी शारीरिक पात्रतेच्या संदर्भात यासोबतच्या विवरणपत्रामध्ये निकष विहित करण्यात आलेले आहेत. त्या निकषांची पूर्तता करणे आवश्यक राहिल.

(क) अपंगत्वाचे किमान प्रमाण ४०% असणे आवश्यक आहे.

(ड) शिपाई पदाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या लक्षात घेऊन अशा उमेदवारास शारीरिक पात्रतेसंदर्भात संबंधित विषयाच्या तज्ञांचा समावेश असलेल्या वैद्यकीय मंडळाने त्या पदावरील नियुक्तीसाठी सक्षम ठरविणे आवश्यक राहिल. संबंधित उमेदवाराची त्याबाबतची सक्षमता सिद्ध झाल्यानंतरच त्यांच्या नियुक्तीबाबत विचार करण्यात येईल.

(इ) अंध/ अल्पदृष्टी, कर्णबधिर व अस्थिव्यंग या प्रवर्गासाठी प्रत्येकी १ टक्क्याप्रमाणे एकूण ३% पर्यंत सरळसेवा भरतीमध्ये आरक्षण ठेवून नियुक्ती करण्यात येईल.

३. वरील परिच्छेद क्र. १ व २ मधील निकषांनुसार गट 'ड' मधील शिपाई या पदावर अपंग व्यक्तींची सरळसेवा भरतीने नियुक्ती करण्यात येईल. सेवायोजन कार्यालयाकडून उमेदवारांची शिफारस प्राप्त झाल्यावर अशा अपंग उमेदवारांची शारीरिक पात्रता संबंधित विषयाच्या तज्ञांचा समावेश असलेल्या वैद्यकीय मंडळाने प्रमाणित केल्यानंतरच गट 'ड' मधील शिपाई या पदावर नियुक्ती करण्यात येईल. शासन परिपत्रक, सामान्य प्रशासन विभाग क्र.अपंग १००९/प्र.क्र.२७६/०९/१६-अ, दिनांक १९ मार्च २०१० मधील तरतुदीनुसार अपंगांची आरक्षित पदे सरळसेवेने भरताना ती सामाजिक प्रवर्गात न दर्शविता ती स्वतंत्रपणे दर्शविण्यात यावी. मात्र नियुक्त झालेल्या अपंग उमेदवारांना ते ज्या सामाजिक प्रवर्गातील असतील त्या प्रवर्गात समांतर आरक्षण म्हणून सामावून घेण्यात येईल.

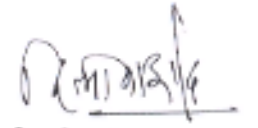
अपंग व्यक्ती, (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५ नुसार असणा-या महत्वाच्या शब्दांच्या व्याख्या सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मध्ये नमूद करण्यात आल्या आहेत.

४. प्रस्तुत शासन निर्णय सामाजिक न्याय, विशेष सहाय्य विभागाच्या व सामान्य प्रशासन विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

प्रस्तुत आदेश विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद्द) मुंबई (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर/सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद कार्यालयासह) मधील सरळ सेवा गट "ड" मधील "शिपाई" या पदांसाठी लागू असून, प्रस्तुत शासन निर्णय आदेशाच्या दिनांकापासून अमलात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०२०२०३२५६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दि. वि. शिंदे)

शासनाचे उप सचिव

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
मा. राज्यमंत्री (विधी व न्याय) यांचे खाजगी सचिव,
मा. मुख्य सचिव, यांचे स्वीय सहायक,
प्रधान सचिव व विधी परामर्शी, विधी व न्याय विभाग,
सचिव (विधी विधान), विधी व न्याय विभाग,
महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई (पत्राने),
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-एक, मुंबई,
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-दोन, नागपूर,
उप सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग / सुधार-३, मंत्रालय, मुंबई,
सामान्य प्रशासन विभाग/१६-अ, मंत्रालय, मुंबई
विधी व न्याय विभागातील सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी,
सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर / औरंगाबाद
निवडनस्ती.

विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, (खुद) मुंबई, (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर / औरंगाबाद कार्यालयासह) यांच्या आस्थापनेवरील गट "ड" मधील सरळ सेवेची (शिपाई) पदे अपंगासाठी सुयोग्य ठरविणे व नामनिर्देशनाने नियुक्तीच्या वेळी अपंगासाठी ठेवावयाचे आरक्षण

(शासन निर्णय, विधी व न्याय विभाग क्र. इएसटी १०१०/प्र.क्र.२८१/१०/का दहा,
दिनांक २/२/२०१० सोबतचे विवरणपत्र)

अ. क्र.	पदनाम	मंजूर पद संख्या	अपंगांच्या ३ % आरक्षणा नुसार एकुण पदसंख्या	प्रवर्ग		
				अंध / अल्पदृष्टी १ %	कर्णबधीर १ %	अस्थिव्यंग १ %
१	शिपाई	४६	१	पात्र B / LV	पात्र H H	पात्र OL

अ. क्र.	इंग्रजी संक्षिप्त स्वरूप	इंग्रजी पूर्ण स्वरूप
१	B	Blind
२	LV	Low Vision
३	H H	Hearing Handicapped
४	OL	One Leg Affected

परिशिष्ट अ

शासन निर्णय विधी व न्याय विभाग, क्रमांक इएसटी १०१०/(प्र.क्र २८१)/-का दहा.

(दिनांक २/२/२०११ सोबतचे परिशिष्ट)

अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५
(१९९६ चा क्र.१) नुसार महत्वाच्या शब्दांच्या संज्ञा.

१. अपंग व्यक्ती :- कलम २ (टी)

1. **Person with disability** :- "Person with disability" means a person suffering from not less than forty per cent of any disability as certified by a medical authority;

२. अपंगत्वाचे प्रकार :- कलम २ (आय)

2. **disability** :- "disability" means :

- i) blindness;
- ii) low vision;
- iii) hearing impairment;

३. अंधत्व :- कलम २ (बी)

3. **Blindness** :- "Blindness" refers to a condition where a person suffers from any of the following conditions namely :
i) total absence of sight; or
ii) visual acuity not exceeding 6/60 or 20/200 (snellen) in better eyes with correcting lenses; or
iii) limitation of the field of vision subtending an angle of 20 degree or worse.

४. अल्पदृष्टी :- कलम २ (यु)

4. **Person with low vision** :- "Person with low vision" means a person with impairment of visual functioning even after treatment or standard refractive correction but who uses or is potentially capable of using vision for the planning or execution of a task with appropriate assistive device;

५. कर्णबधीर :- कलम २ (ओ)

5. **hearing impairment** :- "hearing impairment" means loss of sixty decibels or more in the better ear in the conversational range of frequencies;

६. अस्थीव्यंग :- कलम २ (ओ)

6. **locomotor disability** :- "locomotor disability" means disability of the bones, joints or muscles leading to substantial restriction of the movement of the limbs or any form of cerebral palsy;